

Grebbelinie boven water

door LYDIA EDELKOORT

Half mei opende burgemeester Albertine van Vliet het informatiepunt Grebbelinie in Museum Flehite. Dat is onderdeel van Grebbelinie boven water, een initiatief van de provincie Utrecht. Men wil de Grebbelinie zichtbaar maken voor een groot publiek: beter toegankelijk en beleefbaar.

WATERLINIE

Van de Rijn bij Rhenen tot het Eemmeer bij Spakenburg: als een groen lint van ruim zestig kilometer lang loopt de Grebbelinie door het landschap van de Gelderse Vallei. In het verleden was een waterlinie in de lage gebieden dé manier van landsverdediging. Door een reeks van gebieden onder water te

worden in het midden van de 18e eeuw met elkaar verbonden tot de Grebbeliniedijk en de liniegracht. Water uit de Rijn stroomt de vallei in, gebruik makend van het landschap. Keerkades zorgen voor het gecontroleerd vulllopen van de opeenvolgende inundatiegebieden. Zwakke punten worden versterkt met een Spaanse *redoute*, een stenen wachthuis. Bij Amersfoort komt er één te staan bij de keerkade ter hoogte van de Glashut.

Aan het einde van de 18e eeuw wordt de Grebbelinie versterkt in verband met groeiende Franse oorlogsdreiging. Na de inval van de Fransen in 1795 worden nieuwe werken aangelegd bij Krachtwijk en bij de Glashut ten noorden van Amersfoort. Richting Woudenberg komen er werken op de Asschatkade en de Roffelaarskade. In 1860 krijgt

interessant als onderdeel van de landsverdediging. Vanaf de mobilisatie in augustus 1939 wordt er permanent gewerkt aan de linie, die nu Valleistelling heet. Ook worden de inundatiegebieden onder water gezet: boeren moeten met hun vee hun boerderijen verlaten. Tijdens de Duitse inval in de meidagen van 1940 speelt de Grebbelinie een belangrijke rol. De bevolking van frontstad Amersfoort wordt korte tijd geëvacueerd. Ook de Duitse bezetter ziet het nut van de Valleistelling: in 1944 maken zij er de *Pantherstellung* van, die in april-mei 1945 de geallieerden nog enig oponthoud bezorgt.

INFORMATIEPUNTEN

In 1951 wordt de linie in militaire zin opgeheven. Tot in 2010 het initiatief van de provincie de Grebbe-

linie boven water zal brengen. Er komen informatiepunten in Spakenburg, Amersfoort, Woudenberg/Hoeve De Beek, Fort aan de Buursteeg en de Grebbeberg. In Museum Flehite staat nu het informatiepunt naar ontwerp van Tinker Imagineers. Kaarten, historische foto's en geluidsfragmenten vertellen over het verleden van de Grebbelinie. Een trekker

zetten ontstaat een langgerekt ontoegankelijk gebied. Het water staat er ongeveer 40 centimeter hoog: te ondiep om te bevaren en te diep om zomaar te kunnen doorwaden.

BESCHERMING

De Grebbelinie moet Holland en Utrecht beschermen tegen een vijandelijke aanval uit het oosten. Bestaande dijken en waterlopen

de Grebbelinie nog een opknappbeurt, maar deze wordt in 1874 gedegradeerd tot een voorpost van de nieuw aangelegde Nieuwe Hollandse Waterlinie.

VALLEISTELLING

Dan blijft het stil op en rond de Grebbelinie, tot in 1935 werklozen het Valleikanaal graven. Door een betere afwatering van de Gelderse Vallei wordt ook de Grebbelinie weer

is het stripverhaal van Erik Varekamp. Daarnaast is het informatiepunt ook uitgangspunt voor een recreatieve verkenningstocht langs de linie, te voet, op de fiets of vanaf de Fietsboot.

Lydia Edelkoort-van der Vlerk is stafmedewerker publiek & presentatie en projectleider Grebbelinie van Museum Flehite.